

[Magyar Katolikus Lexikon](#) > [M](#) > [menedékjog](#)

menedékjog, *azilumjog* (a gör. *aszūlon*, 'menedék' szóból): [→szent hely](#) ek kiváltsága, mely az oda menekültet megoltalmazta az elfogatástól, s néhány eset kivételével a főbenjáró és csonkító büntetésektől is. A középkorban az Egyháztól eredő jogintézmény, mely enyhítette a büntetőjog szigorát. -

Az ókori görögöknél

kezdetben az istenek tp-ai szolgáltak menedékként a hatalmaskodókkal szemben. A jogrend kialakulása után is érintetlen maradt az ősi jog, hogy az istenek az üldözötteket oltalmukba vegyék, sőt a szt helyen még a bűnösöket sem volt szabad elfogni és megölni. Ilyen ~a volt a szt berkeknek, tp-oknak és kerületeknek. Az idők folyamán néhány tp. kiváltságos ~ot nyert. -

Az ókori pogány Rómában

sem volt ismeretlen, de a római jog fenntartásokkal kezelte, nehogy gonosztevők visszaélhessenek vele. Tiberius Kr. u. 22. k. felszólította a városokat, hogy a szenátus előtt igazolják ~ukat. Ekkor a szenátus megszigorította a ~ot, s elrendelte, hogy a szabályokat minden ~gal bíró tp-ban ércbe vésve függeszék ki. Az elhunyt cs-ok tp-ai (

[→apoteózis](#)

) s az élő cs. szobrai és képei szintén ~ot kaptak, amihez viszont a visszaélések ellenére Tiberius ragaszkodott. A cs-szobrok ~át Antoninus Pius (ur. 138-161) szüntette meg. Nagy Konstantin (ur. 306-337) idejétől a pogány tp-ok ~a átszállt a ker. tp-okra. -

Az ÓSz-ben

[→menedékváros](#)

. -

Mo-on

menedék volt a tp., ktor, pléb., isk., kórház. I. (Szt)

István

kir. (ur. 1000-38) a ~ból kizárta a kir. és az orsz. elleni összeesküvőket, az ura ill. ispánja megölésével vádolt szolgát és vitézt. I. (Szt)

László

kir. (ur. 1077-95) törv-eiben menedék a tp. (már az előcsarnoka is), a monostor, a kir. kúria és a pp. jelenléte (ha a vádlott „ad pedes episcoporum”, 'a püspök lábaihoz' menekült). A ~ a

[→hűtlenség](#)

bűnein kívül minden vétségre kiterjedt. A bűnös ártatlanságát

[→istenítélet](#)

tel bizonyíthatta. - Pol. okokból is megsértették a ~ot; Könyves Kálmán 1113: a már megvakított Álmos hg. elfogását rendelte el, aki a dömösi egyh-ba menekült és Szt Margit szűz vt. oltárába kapaszkodott. Both fia Benedek kihurcoltatta úgy, hogy Álmos kezének vére az oltárt is beszennyezte. 1199: Imre kir. Boleszló váci pp-öt hurcoltatta el az oltártól. - Az 1776. XII. 5-i kir. rendelet a ~ot a plébt-okra és olyan helyekre korlátozta, ahol Oltáriszentséget őriznek, s kivette a ~ alól a felségsértés, gyilkosság, mérgezés, abortusz, útonállás, lopás, hivatali

sikkasztás, pénzhamisítás, gyújtogatás eseteit. Ezen esetekben az egyháziaknak a menekültet ki kellett adniuk a bíróságnak. Más esetekben a ~gal bíró helyre menekülés fölmentett a büntetés alól. - A 20. sz: úgy tűnt, hogy a ~ hatályát veszítette, s pusztán jogtört. ténnyé vált. 1990 u. a pol. menekültekkel kapcsolatban merült föl újra a kérdés, amikor No-ban tp-ba menekültek emigránsok, akiket ki akartak toloncolni az orsz-ból. A ném. ppi kar állásfoglalása szerint bár az egyh. ~ nem létezik, a világi hatóságoknak az emberi méltóság szemmeltartásával tudniuk kell a jog határait. - A ~hoz hasonló a *területen kívüliség* (követségek) és a pol. ~. **

Péterffy I:37. - Eckhart 1946:381. - Hermann 1973:57. - Pecz 1985:261.

*

menedékjog

A jogsértő az üldözés elől bizonyos helyeken (pl. → [malom](#)) menedéket találhatott, mert a vallásos felfogás szerint az istenség oltalma alá kerülven, szabadult a földi igazságszolgáltatás következményei alól (→ [szent](#)

[helyek legendái](#)

). Ősrégi pogány felfogásból alakult ki, a görögök, rómaiak elismerték, és a r. k. egyház befolyási területén különböző formákban érvényesült. Nálunk első királyaink óta tartó folyamatos alkalmazása a 18. sz. elején szűnt meg. Menedékhely lehetett minden ájtatos hely: templom, kolostor, paplak, iskola, kórház; 1776-tól azonban már csak olyan egyházi kezelésben levő helyek, amelyekben szentséget is kiszolgáltattak. Nem érvényesült 23 – legsúlyosabb – bűncselekmény elkövetése esetén. Emléke boszorkányperekben, népmesékben és népi játékokban sűrűn előbukkan, sőt a köznyelvben ma is használják. A szegedi népnyelv szerint valaki

ázijomban

, azaz biztonságban (asylum) van. –

Irod.

Bónis György: Első törvényeink sorsa és az egyházi menedékjog (Bp., 1939).

